

Kiegyezés: ez is sokértelmű szó. Mit jelent itt Kodály kiegyezése a Horthy-rendszerrel? Kompromisszumot, megalkuvást, saját elvek, érdekek, értékek (részleges) feladását, azoktól eltérő értékrend deklarált vagy hallgatólagos, belső indíttatásból fakadó vagy kényszerű, őszinte vagy színlelt elfogadását? Lapozom Kodály kórus-köteteit, keresem bennük a Horthy-rendszerrel „bizonyos mértékig” kiegyező Kodály keze nyomát. Mindhiába. Mi a baj azzal – tehetnénk fel az ironikus-távolságtartó kérdést –, ha 1925-ben, vagy akár 2015-ben *Túrót eszik a cigány?* Nemcsak Kodály műveiben nem találkozom kiegyezéssel, Dalos Anna elemzéseiben sem. Nincs szó ilyesmiről a kórusművek tárgyalásánál, sem a színpadi művekkel kapcsolatban; a Háy János-tanulmány éppen a boldog békeidők Monarchia-nosztalgiaját mutatja ki (90. o.).

A nagyzenekari darabok között Szerző látja meg, hogy a Páva-variációk diadalmos fináléját „felhők árnyékolják be” (*poétikai vázlatok* 117. o., vö. *történeti vázlatok* 25. o.), a Concerto egyetlen aktuálpolitikai vonatkozásaként Kodálynak – a kurzussal szembehelyezkedő – németellenességét említi (*poétikai vázlatok* 309. o.). Maradna tehát a Trianon-szindróma, amely a Galántai és Marosszéki táncokban, a Psalmusban és a színpadi művekben is tetten érhető (*történeti vázlatok* 20–24. o.), és az is tagadhatatlan, a Székelyfonó fináléját nem árnyékolják felhők. A Trianon-problematika viszont rendszer-független. Ezek után az a kérdés merül fel az olvasóban, mifajta kiegyezés vezeti Szerzőt saját következtetéseivel ellentétes tétel megfogalmazására? Meggyőződésem egyébként, hogy Kodály találhatott a Horthy-rendszerben olyan elemeket, amelyekkel azonosulni, amelyeket vállalni tudott. A ’nyilvánosságok’ különböző tereinek és köreinek ekkori (és egészen a népi demokratikus fordulatig kitartó) felvirágzása, gazdagon tagolt struktúrájának kiépülése föltétlenül ezek közé tartozhat.

Vázlatos áttekintésünk képet adhatott a kötet gazdagságáról; egy-egy mondatánál hosszasan elidőztünk – ez is jelzi, milyen sokrétű és elgondolkodtató tanulmány sorozattal ajándékozta meg Dalos Anna (és a Rózsavölgyi Kiadó) a Kodály-életmű iránt elkötelezett, de ugyanúgy az elemzés másfajta, széles interdiszciplináris lehetőségeit és módzatait kereső olvasókat.

Többször idézett előszavában célként jelöli meg a szerző, hogy új megközelítésekkel kísérletezve (az ő kifejezése) dolgozatai „a lehetséges további kutatás számára új, revelatív utakat mutassanak.” (10. o.)

Úgy legyen!

Köteles György

<p>Kodály Zoltánné és az MTA BTK Zenetudományi Intézet tiszteltetel meghívja Önt a ZOLTÁN KODÁLYS KAMMERMUSIK című tanulmánykötet bemutatójára</p> <p>HELYSZÍN: Kodály Zoltán Emlékmúzeum és Archivum (1062 Budapest, Kodály körönd 1.) IDŐPONT: 2016. április 15. 14.30</p> <p>A BEMUTATÓ RÉSZTVEVŐI: Klaus Aringer Batta András</p> <p>Felhangzik Kodály Zoltán Szólesszónitája (op. 8) Előadja: Kerstin Feltz (szello)</p>	<p>Frau Sarolta Kodály und das Institut für Musikwissenschaft FZH UAW laden Sie ein zu der Vorstellung des Buches ZOLTÁN KODÁLYS KAMMERMUSIK</p> <p>ORT: Zoltán Kodály Museum und Archiv (1062 Budapest, Kodály körönd 1.) ZEITPUNKT: 15 April 2016 14 Uhr 30</p> <p>TEILNEHMER DER BUCHVORSTELLUNG: Klaus Aringer András Batta</p> <p>Bei der Buchvorstellung erklingt Zoltán Kodály's Solosonate (op. 8) gespielt von Kerstin Feltz (Violoncello)</p>
--	--

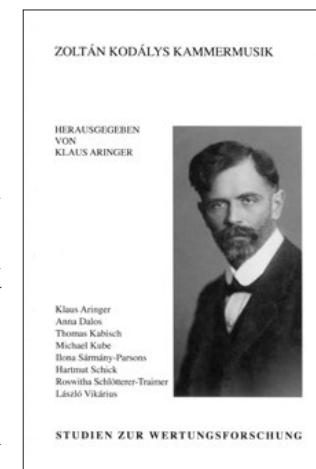
Kodály kamarazenéje – ahogy a nagyvilágban látják

Klaus Aringer (szerk.): Zoltán Kodály's Kammermusik

Studien zur Wertungsforschung Band 57

Wien: Universal Edition, 2015.

2013. május 23-án és 24-én a grazi művészeti egyetem kihelyezett tagozatán, Oberschützenben (Felsőlövő) *Az ifjú Kodály: Kamarazene (1905-1920)* címmel került sor egy nemzetközi zenetudományi konferenciára. Az esemény sok tekintetben különlegesnek volt nevezhető: egyrészt a szervezők – Klaus Aringer és Andreas Dorschel – elképzelésének megfélelően Kodály első érett alkotói korszakának összes kamaraműve elhangzott a tudományos előadások között (az I. vonósnegyesből csak két tétel), a Zeneművészeti Intézet növendékeinek előadásában, másrészt szintén a szervezők fáradtság utánajárásának köszönhetően nem csupán magyar zenetudósok, hanem német és osztrák kollégáik is vállaltak egy-egy referátumot. Olyan zenetörténet-sz-kutatókról van szó, akik a 20. századi zene valamely témájára specializálódtak, és most, alkalmi feladatként igyekeztek megismerni Kodály életművének e kivételes szegmensével. A konferencián elhangzott előadások a rangos *Studien zur Wertungsforschung* sorozat 57. köteteként jelentek meg 2015 decemberében, Kodály kiadója, a bécsi Universal Edition gondozásában, német nyelven. E kötet jelentős mértékben járul hozzá a magyar zeneszerző életművének megismertetéséhez a német nyelvterületen.

Keszthelyi Helikon, 2016

„Itt, a kék Balaton partja virányain,
Hol minden mosolyog, mint az aranyvilág,
Hol dús búzavirág rengedez a mezőn,
S a halmok koszorús oldalain ragyog
A százféle gyümölcs s a zamatos gerezd;
Itt a keszthelyi zöld parton emelkedik
A csendes Helikon.”

Berzsenyi Dániel: Keszthely

A kiadványban nyolc tanulmány olvasható. Az I. vonósnégyesről (op. 2) Michael Kube írt tanulmányt, illetve helyet kapott a kötetben Roswitha Schlötterer-Traimer a Bónis Ferenc szerkesztette 1997-es Kodály-émlékkönyvben magyarul már megjelent, most azonban első alkalommal németül is napvilágot látott tanulmánya. A két írás kiegészíti egymást, hiszen Schlötterer-Traimer elsősorban az I. (és részben a II.) vonósnégyes népzenei forrásaival foglalkozik, míg Michael Kube az I. vonósnégyes keletkezés-, illetve recepciótörténetével és kiadásaival. Tanulmányában Hartmut Schick az op. 4-es Cselló-zongora szonáta legjellegzetesebb tematikus elemére, az egész zenei szövetet meghatározó kvart-hangközre és annak alkalmazására fókuszál. Thomas Kabisch – az op. 7-es Duót elemezve – elsősorban a szokatlan hangszer-összeállítás párhuzamos példáit vizsgálja, s veti össze Kodály művét Ravel Duószonátájával és Hanns Eisler Duójával (szintén op. 7). Vikárius László a Szólószonátában (op. 8) megjelenő átlényegített népzenei források megjelenítési formáira koncentrálnak. Jelen ismertető szerzője a II. vonósnégyes (op. 10) programatikusan vonásait tárja fel, míg Klaus Aringer a *Szerenáda* (op. 12) műfaji kontextusáról, komponálásának fázisairól, korai recepciójáról és formai jellegzetességeiről ír. Kube és Aringer tanulmányainak további értéke, hogy a budapesti Kodály Archívum dokumentumaira is támaszkodnak. A hét tanulmány háttérében rejlő kulturális kontextusra az első tanulmány, Sármány-Parsons Ilona munkája, az 1900 körüli Budapest és az egykori kulturális élet bemutatásával világít rá.

A kötet külön érdeme, hogy számos kottapélda, képmelléklet, táblázat gazdagítja a Kodályról a tanulmányokban kialakított képet. Önmagában véve is érdemes – partitúrával a kézben – végignézni Michael Kube táblázatait, amelyekben az I. vonósnégyes első és legújabb kiadása közötti különbségeket sorolja fel, illetve feltünteti, melyek azok a Kodály-javítások, amelyek valami okból kimaradtak az 1953-as copyrighttal ellátott javított kiadásból. Kube tanulmányának további értéke a függelékben közölt kis kritikagyűjtemény, amely az I. vonósnégyes nemzetközi recepcióját dokumentálja. Klaus Aringer tanulmányának nagy értéke a keletkezéstörténetet demonstráló sok faksimile-közlés, míg Vikárius László munkája – a külföldi olvasó számára – elsősorban a sok, a nemzetközi zenetudományi irodalomban el nem érhető szöveges dokumentum közreadása révén tarthat számot érdeklődésre. Egyáltalán, érdemes figyelni a nem magyar szerzők megközelítésére, hiszen a magyar kutató számára gyakran szokatlan, de ily módon friss nézőpontokat tudnak bevonni a kutatásba (mint például a kvart-hangközzel dolgozó Kodály alakja Harmut Schick tanulmányában, vagy Thomas Kabisch és Klaus Aringer műfaj történeti rátekintése Kodály műveire). Reméljük, Andreas Dorschel és Klaus Aringer kezdeményezése folytatásra talál, és további hasonló tudományos találkozásokat és publikációkat hoz magával a külföldi és a magyar kutatók közös munkája.

Dalos Anna

Ismét részesei lehettünk a gróf Festetics György által megálmodott és megvalósított helikoni ünnepeknek. Köszönet és hála a lelkes utókornak. Április 21-23-ig több ezer művészetet kedvelő középiskolás diák adott randevút egymásnak a Balaton-parti városban, hogy 18 kategóriában összemérjék tudásukat.

A helikoni rendezvények krónikája közel 200 éves múltra tekint vissza. Az első rendezvényre 1817. február 12-én került sor. Olyan jelentős személyiségek vettek ezen részt, mint Berzsenyi Dániel, Horváth Ádám, Dukai Takáts Judit.

Az újkori helikoni ünnepeket 1958 óta rendezik, de az igazi megújulásra, a hagyományokhoz való visszatérésre a 90-es években került sor. A 2008-as, 50 éves jubileumon a résztvevők száma meghaladta a 4000 főt. A helikoni parkban felállított emlékművön Jókai sorai olvashatók: „És lesz népünk, amely hazájának örül, mely nevének díszeré munkál, lesznek nagy embereink, kiket a világ bámulni fog”. Ezen sorokat igazolja egy fontos esemény. 1965-ben itt hangzott el először a szerző jelenlétében Kodály Zoltán Kisfaludy Sándor szavaira írt Mohács című vegyeskari alkotása. A művet a Pécsi Nagy Lajos Gimnázium vegyeskara szálaltatta meg *Ivasivka Mátyás* karnagy úr vezényletével.

A Magyar Kodály Társaság elnöksége képviseletében a kórusokat hallgattam a Balatoni Múzeumban. Három kategóriában: nőikarok, vegyes karok, kamarakórusok, összesen 54 énekkar mutatta be versenyprogramját az országos hírű, neves szakemberekből álló zsűri előtt – Thész Gabriella, Gráf Zsuzsanna, Tillai Aurél – és örvendeztette meg a mindvégig telt házas publikumot.

Szívet gyönyörködtető és örvendetes, hogy ennyi város, iskola küldte el kórusait a fesztiválra. Volt olyan iskola, ahonnan mindhárom kategóriában énekeltek a diákok. Ők a KÓTA díszoklevelét kapták: *Ciszterci Rend Pécsi Nagy Lajos Gimnáziuma, Nagykanizsai Batthyány Lajos Gimnázium, Piarista Gimnázium, Veszprémi Lovassy László Gimnázium.*

Mindez ékes bizonyítéka annak, hogy ahol az iskolavezetés, a tanári kar, a szülői háttér közös ügynek tekinti a kórusmuzsikálást, ott az eredmények sem maradnak el.